ГОДИНА XXII. На Цетињу, у суботу 9 јануара 1893. БРОЈ 2.

Излази суботом

Пријема

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 5 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 10 фр. франка, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у пријемном писмима — франковано администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетињу, а може се и преко уредништва на Котору. Доцније шаље се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузиму из петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме споразуће се.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком јануара ове године отвара се поно претплата на **„Глас Црногорца“**. Лијепо молимо све оне претплатнике који нам од давнијех претплате дугују, да нам исту што прије пошаљу. У нашој администрацији примљено је, да се лист шаље **само претплатницима**. Ко то да [illegible] лист, нек му је то воља, да нам од исте још није стигла претплата, и нек му је опомена да **претплату што прије пошаље**, ако жели овај лист и даље примати. *Порубиме без изузетка све оне који се не буду одазвали.*

Лист стаје:

За Црну Гору и Аустро-Угарску:

На годину . . .	фор. 6. —
На по године . .	„ 3. —
На ¼ год. (3. мјес.)	„ 1. 50

За Босну и Херцеговину и све остале земље:

На годину . . .	фран. 20. —
На по године . .	„ 10. —
На ¼ год. (3. мј.)	„ 5. —

Претплатници из *Аустро-Угарске (Босне и Херцеговине)* нека шаљу своју претплату *поштанском упутницом* на чек. *Петра Рамадановића* у *Котору* са напоменом да је то „*Глас Црногорца.*“

Претплату на наш лист у *Србији* примају *Кр. Срп. интернационална* и *Книжара В. Валожића* у *Београду.*

Претплатници *с другијех страна* и из *Црне Горе* нека шаљу своју претплату у **плаћеном** до **Цетиња** писму на **Управу Државне Штампарије.**

Цетиње, 1 јануара 1893.

Администрација „Гл. Црногорца“.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ПОЛИКУШКА

— Из прошлости Ј. Н. Толстоја. —

Саставио: Ђорђе Хаџијевић

I.

Поликеј је био дворски слуга, код господе Н..., власнике села Покровског. Јак тијелом, радан и способан, могао је за њијем живјети, да није имао на души једну велику тугу, тугу, која је била довољна и за сву породицу. Ко у чему је ствар: Он је у младости служио у коњичкој штали, у другоме селу. Управитељ исте, код кога је био, био је најљепши момак у овој околини, обог чега је последње и прогнан на робију. Владике тога човјека није могао остати без увијања на Поликеја, тијем прије што је овај био у свом — младићевом — добу, када се најлакше мијења правога пута. Он је прихватио мајчину науку, па можда и вид је хтио да се остави тога — није могао. Био је млад, лијепоглед, нежан, без оца и матере; а кад се је ко старао, да га посавјетује, и куда се прави пут стиче, поштења и уредности?!... Тада се је још јаче њему одио; а то му је приближило, да учиниће нешто би одарио. Био вјешан, воља, удан, седам година на тој, па и сатиде. Поликеј Нађ би му нашао чјеста. А опет, свагда се је нашло друго, који су тијесно стајали примјали и јачјено слушали, нашао или нашао — по потребе. Тада народа је — као што нели народ: „а без муке, и без науке“ — ништа је није потребито! — Само је једно рђаво у таквом послу! нађ те све нађе дано и без труда, нађ мислиш, да живиш пријатно и безбрижно, одједном те се све прекрши и тада све изгуби, тако, да те се послије не чини ни живјети. Тако је судбина поступила и са нашим Поликушком. Он се је оженио и срећа га је у томе добро послужила: нашао је жену, — вјер једнога

ЈОВАН БОШКОВИЋ

Српској министар просвјете.

Лијем на Бошић премину је у Београду пасионда Јован Бошковић, српски министар просвјете, један од најмлађијех трудбеника на пољу наше књижевности.

Потомци су му трудови били: наславе „Основа“ Гундулићеве и врло лијепа „Писма о књижевности српској и хрватској“, што су у „Летопису“ Матице Српске летос излазили; а ово умрије на приређивању трећег прошереног изданја „Српског Рјечника“ В. С. Караџића.

По томе се већ може судити велики губитак наше књиге, која је у страстној међусобној борби партијској, како у краљевини Србији, тако у бившој војводини, бројила мало тако несуморнијех и тако одданијех трудбеника но Јован Бошковић.

Погреб покојнику као српској научнику првог реда и заслужности књижевнику одлуком краљевске владе био је сјајан и извршио се о државном трошку на Шћепанској.

У идућем броју донијећемо нешто у биографију, а данас оплакујући наш онај огромни губитак, овијем ћемо се задовољити са основа прве српске штампарије цијетом, прашћа и незабораву на тек покривени гроб тако заслужнога Србина.

Лака му прна земља!

Слава му!

СЕДМИЧАН ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 8 јануара.

Београдске новине „Српске Новине“ донијеле су прије дан Божића указ, којим се распушта народна скупштина, изабрана за трогодишњу период 1890, 1891 и 1892 годину, а која је била одложена указом од 25 [illegible] дође мјесеца, да се нови избори изврше на дан 25 фебруара идућег; а нова народна скупштина сазвиће се на Благовијести.

Распуштену скупштину састављали су огромном већином заступници народни из радикалне странке, а како је 9 августа дошло на владу министарство састављено из либералне странке, скупштина се већ није сакупљала. Тако борба странчарска, која је отпочела саставом либералне владе, сада ће постигнути свој врхунац.

Ми желимо, да се ова борба водила свима мирно и срећно по братску нам земљу; а надамо се, да ће вијести, које нам је послао бечки „Кор. Виро“ бити преварене; а ако је збиља пролиће братска крв од братске руке, да ће она згрозити српска срца и савладати страначке страсти.

У овоме тренутку не би могао бити наше исперје за онку српску отмар, него кад би немир владао у Србији. За то се ми надамо у патриотску свијест, да ће бити јача од страсти странчарске, те да ће Србија савладати срећно и ову кризу.

У Француској као да ће репубика мало још сложнија на криве које јој је пријетила с панамске бруке. О божићњијем празницима дошао је до даљег шурифицирања кабинета. Фрејсине, министар рата, један од главнијех стубова владајуће Карнотове, мораћо је дати оставку само за то, што је под његовијем предсједништвом био Вехо министар грађевине, који је под отмјом, да је несавјеснијем управитељима државног подужећа одио на руку, и с тога и он мора пред судом да одговара. По томе се види, да је госп. Карнот одучио, да ниједне не пријати, нити да ће допустити, [illegible] на мјесто [illegible] остале и сјеме на најмање сумње. Тако је на мјесто г. Фрејсинета дошао ђенерал Лобијо. Даље је дао оставку и Дуб, па је министарство унутрашњијех дјела прихватио министар-предсједник Рибо, а министарство спољашњијех дјела Девез, досадашњи министар финансија.

Осим ове промјене у кабинету, догодиле се важне промјене и у парламенту. На мјесто досадашњег предсједника заступничког тијела госп. Флокета, који такођер није остао недотакнут у овој великој државној измјени, изабран је већином гласова Казимир Перије.

Колико Фрејсине толико Флоке, који људи на челу републике, тек посредно изгледају компромитирани, али нема ни сумње, да су се они лично чим користили. И ово њихово удаљење са тако важнијех мјеста мора учврстити вјеру у поштење и патриотизам како предсједника републике тако и његовијех савјетника.

Опет читамо у бечкој „Presse“, већ поштеној новој крајетежици, што слиједи „Одјешка листова (која? ако се може знати. У.) донесе вијест из Београда (и опет из Београда те Београда! У.) да су тамо (т. ј. у Београду!) стигле вијести, по којима је у једној приморској општини бунила револуција (Revolution ausgebrochen) управљена против Краља Милана.

Он се уреди и хтједе шећи, але га жена заустави, поправљајући му оковрат иза од кошуље и натјерујући му шубару. — Шта је, Поликеје Илићу, зад вас го сиђа жене? зачу се иза преграде глас старијеве жене. Она се је нешто дани јутрос с Акулином свађала, ради једне мале штете, коју су јој Поликијева дјеца учинила; па јој је сада мило било, што свога сина и госпођу: мислила је: сигурно није за добро! — Нађа доће, да те пошаљу у варош, да им нешто набављаш. За то сиђеда бирају човјека поуздана и поштена на ово, па томе су тебе и изабрали: — говорила столаровица подругљиво. — Онда ће ти бити добро, Поликеје Илићу, да ми донесеш четврт фунте чаја!... — Акулина се је јесна задржала, да се не замјене; осјетила се је рђава и бада је раздражила. Готово је хтјела свачита и почјувати за ово ту гадљу, столарову жену. Послед јој пада на дјецу, те се трже и промисли, зато ће јој нешто сарчад, а она удвоји. Због тога заборави она увреду столаровицу, узе лаке рукаве, сједе на прозор и сврсти главу у јастуке. — Мамица, ти си ме притјерала!... прозбори ђевојчица, сву згрчену иза ногу од своје хадине исиод метарске завјесе. — Да је Бог дао, па да ово сви помрмо! Да несреће сам вас родила! пријекоре Акулина, па се диже и заклана гледа, на радост столаровицу, која није могла заборавити јутрошњу штету.

Прошло је неко сахата. Дјеца заиграла, Акулина се диже и натјера га. Она већ није плакала, него замислена се, гледала је на догоријевајућу свијећу, размишљајући о томе, за што се је удала и зашто је потребито толико мучити. Тада њену мушевљеве ријечи, отриј трајне од суза и устаде, да би му учинила пријеко. Поликеј уђе лаганијем корацима, баци капу на постељу и стаде се расвлачити.

— Но, шта је? Да нешто је јавила? — Хе, подмаћо је: „Кад је пријеко, ће си Пеша. Бад није пријеко! Па од куд си Пеша?“... Тако и ти мени! Кад не треба: Поликеј

сједиш, — потрефила се жена управо, радна и паметна, изрекла му дјецу, па слатко јадуше: сад једно дешке од другога.

Звала се Акулина. Па иако се Поликеј није остављао своја рђава заната. Напоље му се је једанпут случајно несрећа: ухватили су га на дјелу. И да би за нешто, него да сатјерају: једноме сеђану затајио воли. Кад су код њега нашли ствар, ухватили су га и добро истукли, па су га довели пред власницу и пријетили му. Но он се на е остављао. Ухватише га трећи и трећи пут. Народ му се је почео ругати, упрвитељ властиничијех добара стао му је пријетити, да ће га послати у војнике, господа га је казнила и рукама га, а жена му је плакала и грувала се у груди: једном ријечју: све је нашло обратно, само се он није мијенио. Није он у души био рђав човјек, напротив био је добар: али слаб и непоуздан, волио је пити тако, да се већ није могао одвојити. Бивало је да га жена стане молити — по а бити га, па јој ријеч дође — а он ништа, него плаче. — „Несрећан ти сам човјек је! — говорио би тада — но нијесу ја разлог? Удри, набиј ми очи. — остављу и неће више!“... Кад опет прође мјесеца два, мање на муке, мање се и нечисте га по за 2—3 дана. — „Отуда он ово новиа, да може остати!?“ размишљали су људи.

Поиђе мо му је посао баш са канцеларијским сахатом. Ту је имао један стари велики зидни сахат, који одавна није радио, јер је био покварен. Једном је ушао у отворену канцеларију, а су није биио никога; очима је жудно погледао на сахат, узео га је и продао у варошу. Кад примочити, сјетили се је, да је тај исти дувајџија, коме је продао сахат, рада бадава пиће, дошао у Покровско, па је тим пролазом и причао о сахату. Стали су тражити, па би то могао бити? Напоље су изашли и канцеларијски мајстори, који је Поликеја пред собом нашли. Он је стајао као на коленима и сав прибијен. Господа га је тада стала савјетовати: говорила му је и говорила: о Богу, о радости, урођености и поштењу; о његовој будућности, о жени и дјеци, докле га није довела до стаја. Тада му је рекла:

— Ја ти праштам, само ми обећај, да нијеси ништа тако радити! — Нијеш, ни до вијека! Бог ме убио, ако прекршим закјетве! — говорио је Поликеј плачући.... Кад је за трећи дошао вуби, ако дан је опако пролазио, порез неће. Од тада није могао да га ухвати нико, ни у чему рђавоме. Тврдо се је држао закјетве. Само му је живот био мало тијесан, јер је народ увијао простом на мјеста, па на лошом и чим је могао пријеко да уђе у војску, одмах су на мјеста послали. Особито је управитељ властиничијех добара — који је Поликеја јако мрзио — свијетовао метеф, да мјеста даде у војнике. Али је господа била добра и милостива, те није на то пристала; сјећајући се, како се је Поликеј горко понашао и живјео, мислила је да се поправио, па наредила, да у војске дођу другови момци....

II.

Једне вечери сједио је Поликеј у својој собици поред стола, радећи нешто. Тада се отворише врата и у собу уђе једна ђевојчица, која је служила код господе.

— Господа наређује Поликеју Илићу, да овај час иде и иђе у двор. Ћер Михаиловић, управитељ, био је под вас и нешто су с ревертуша разговарали. Наредила је, да овај час дође!... Ђевојчица је сво то брзо, задувана изговорила и као вихор је отрчала натраг. Акулина је устала и донијела мужу обуће. Прије су биле старе солдатске, већ прецрте и поцијарене. Да ти јем је испред себе свинула кафтан и пружила му и исправљајући га. — Илићу, зар нећеш мојему чисту обући? — Нећу? — одговори он. Акулина, па то примјетивши, па се је он обувао и одијевао, није му на једном погледала у лице; а и добро је учинила, јер би тада пожалила, само му је лице побљедјело, а дотле сјајно задрхтало.

Између народа и војнике дошло је до правог битке. На обадвојјема странама набројало се повише мртвијех и рањенијех. Само великијем напрезањем пошло је на руском милитару (војништву) да мир успостави. Београдски листови доносе већ одавна неповољна извјешћа из Црне Горе, нијесу та извјешћа упоредиву с Цетиња доментирају". Тако нијесмо старе „Преса" само по душности коментирајући бољи што чује о Црној Гори прво Београдских листова!

Да видимо сада што је било од те „револуције". На прошли Николдан ослободила је између многијех других једна пород да у Никшићу прво имо, на које је био позван и један мој сусјед, који је отишао у другој страни исте куће. Прекодан се тај исти сусјед са осталијема гостима веселио, играо и пјевао. У вечер се затворио у својој кући, гдје му је жена од порођаја болијевала. У другој страни куће весеље се ја та настављало; над на једном пут сусјед, чијем је жена болијевала, поручује по слугама, да се престану веселити. Кад га весело друштво није послушало, он полети на кола го из постеље с револвером у руци у кућу, гдје се веселе, и с врата опали два пута и убије ту двојицу. Да га прије не ухватише, мислио јоси кога убити. То је а злочинац сам признао, који је одмах био ухваћен, и још се под судском истрагом налази.

Другијех ни мртвијех ни рањенијех није било у Црној Гори, осим своје несрећности случаја, осим је био узрок — пићем остаљтирано душевно стање; те ће вјерујем ова бити та „револуција", што је бунмуда у Црној Гори, о којој ниси ни нијесмо знали читали у београдскијем листовима, прије из све прилике и читамо; али се „Преса" хоће на Београд позвати особито зада даме против Црне Горе.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Дали је пребац штетан или користан?

На ово питање нада се одјечно одговорити: једни воле да је користан, тамнијех гусјеница, а други опет воле да је штетан — дакле за дјецу читав низ штета којем га терете. Но да чујемо чувеног професора Гоше-а, што о пребацу говори.

„Пресуди — вели Гоше — коју ћемо нашим кућевним или пољским пребацу на рећи, неће за њега бити никако повољна; јер корист, коју нам ово пије, дрво и дужно тешко надмашиће моје, не стоји ни у каквој размјери према отварној штети, коју нам тај мали угуркуз на пољима

је најстрашнији човјек; а над је за посао потребуто, зато осим?.. Полиција!...

— Какав је то посао? упита Ахуднна... Он није хитао са одговором, већ запали цигару и пљуну. — Нарећујем, да ћеш у варош под трговце и да донесеш новаца! рече он наношћетку. — Новаца да донесем? запита Ахуднна... Полиција се насмјеши и потврди, мазајући главом. На тим ноће причати главно, нарочито да би га чули сусједи. — „Ти си — говораше ми госпођа — био сумњив, али ти опет је вјерујем боље него другоме! Обећао си ми да ћеш се поправити, па ти ово прилично да ме у томе увјериш: иђи с овим писмом у варош под трговце, узми новце и донеси ми их!" Ја јој одговорим: „Госпођо, само наредите, учинићу!" — „Дакле ћеш ти то поштено и вјерно учинити? Разумијеш ли, да од тога зависи твоја судбина!?"... „Како да не разумијем о ово од мене зависи? Како што су ви мене говорили, тако се може свим одговорити; а ја — чиниш ми се — никада и ничим нијесам радио против ово: нијесам могао ни промислити!" Тако сам ја довео, да ја моја госпођа постала овоме мени.

— „Ти ћеш ми бити прав човјек!" говораше она на поштетну... —

— Хоћеш ли носити много новаца? питаше Ахуднна.

— Хиљаду и пб рубља! одговори Полиција безбрижно. Она мазну главом. — Када ћеш поћи?... — Ранда је сјутра! „Узми — рече — ово ајсеја хоћеш, сврати у писарницу и иди с Богом!"... —

— Ослаа тебе, Господе! рече Ахуднна, устајући с кратких се. — Ког неко то учути. Нашу! — доде она шапатом, да ни би чули комшије за преградом — и дрмаћи га за кошуљу. — Нашу, послушај ме: Христом — Богом те кунем, чим прекоси, прекрсти се и обрати да ћеш ни мени једно ово своје грло пустити!... — Тамам, да нијем носећи собом године паре!? Него ми спреми за сјутра чисту кошуљу! одговори он. За тијем су легли свакати срећни и задовољни...

(Свршиће се.)

чини; с прождрља на пуподјима, а дјеца на плодовима.

„Одавна се то мислило, да је пребац велики сатирач гусјеница, да је ревносни чувар наших воћака, поврће све пуподје на воћкама прегледа и од несносних и шкодљивих насјекома их ослобођава. Али је овај помислио и мрко заодјевени ваљанац у брзо проиграо ово дијело мишљења и мјеру. Јер кад су га мало пиљше посматрали, показало се, да овај неваљалац радједа и уништава пуподје на воћкама, просто само на објести, и не чини то за то, да утули своју жеђ оним росом на пуподјима, него то чини учитељ потврђивање. Ово јасно врло постечи мислити, да се птица из пуподја росом напија; али је она посвиђа у истини врло штетна на пуподје, јер то пуподје упропашћује. Кад би пребац ово неваљалство само онда чинио, кад би био жедан, онда му не би била потреба, да жеђи ради штети пуподје и на оним воћкама, које су управо рајска и потоа усађене. Јер ту има довољно воде у близини; али он и сиђе упропашћава пуподје исто тако, па и на оним од воће удаљенијем воћкама.

„И тусјеница оставаља пребац врлиномудро на миру, а неће с оном дјаволском срдом да квари свој отмјенић, исто тако, као што неће ни с оним голијем гусјеницама да квари своје благоутробије. Па онда га можемо видјети гдје по сунцу тамо амо обилази ово наше детеће бубе, али није ни ње баш толико жеља, и с тога ће увијек предпостављати неко друго биље јело.

„Прије свега, он врло радо једе врсеље и дуле шпанице, пасе и т. д. имати може, неће ни такмути гусјеница или коју другу бубу. Али врло радо једе и воће, и за дјецу не ћемо рећи да је мог шбуна гроздђа (рибизле), на једне трешње, на воћу се овај безобразан и невјан гост није навраћао; ту се полагано и сувоо дошуља, па најарусније рибизле и најслађе трешње, својим братим, дебелим ајуном расјасани, и на тај начин пише оштете и упропасти, по-што му је нужно да свој прохтјев задовоља, или да се насити.

„И невоља нијама у повртљаку и уједа у воћу шкоде он, јер осјетиша повољно врсеље из земље, одгриза му ова дебеле сунце и чешљачка у исто доба и други врсеље и упропасти ја, ако га још за времена не поврјемо трњем, исјетјемо и непрекрштамо концима, да тога или воћа од дотичне дије одратимо; а над на зреле подјеле уједе надне, повоба и окуетоши ово.

„Према овим овдје побројеним примјерима неваљалства и штете, не можемо овог пернатог пробисвијета ово корисног признати, и морамо за то казати: да се убија, гдје се год нађе. Не треба се на мјесто бојати, да ће му тијем племе изумрјети, јер ће он својим лукавством умјати још да пронађе неко мјесто за гнијежђо, гдје га нијемо моћи тако лако пронаћи на разорити, а ако се прво година ваше пута деже, онда је, ако великим размножавањем се свијем немогућно, да ову малену ситницу коначно истријебимо." „С. Л."

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Развитак критике. [1]) Београдски „Одјек" донио је прошле године под овијем насловом шљедећи чланак:

Књижевна критика која се почела у XVII столјећу у Француској поглавито радовима Бојеовим и Перовим појавила се као засебна врста књижевности у другој половини XVIII вијека с „Ла-Харпом и „Салонима" Дидеровим у Француској, с Адисоном у Енглеској, с Лесингом у Немачкој. Она је била она у испитивању класичних или савремених списа, према укусу онога који је о њима говорио, а осим тога и према предањима. Јавно мнијење свој посао критичар је сматрао да његова оцјена није само његово лично мишљење, него и оцјена многимо читалаца, и кад је он одобравао или судио имао мјесто у њима коју претресоме, он је гледао да се поноси на правила, т. ј. да се начад послуши гледаштем прошлих, старијех критичара, па и самог Аристотела. Писати о каквој књизи значило је давно рећи: она се књига критичару допада или не допада, или год што се она допада или не допада многима који обично дијеле његово мишљење, или год што би се она допала или не би неким увиђавним писцима, судећи с њихову мишљењу по таком и таком мјесту у дјелима њиховим.

Ова врста књижевне критике којој је требало тачно одредити предмет, била је једина којом су се слушали у прошлом столјећу и у почетку данашњега вијека. Библиографске бележке и чланци у листовима и журналима, мишљења с надгробаа

[1]) Из књиге: „La critique [illegible]" par [illegible] Мишкордом. Париз 1908.

слиха и с конкурата, рађени су по овом обрасцу. Овамо спадају и полемични чланци који су обиљежили борбу романтизма и реализма, на тим листима „дендиста" (понедјељничара), а нарочито подјесци Сарсеоа у којима он проповиједа своје личне погледе о књижевности, износи ми мјеша леписког грађанства и разноврсне анекдоте. Не гледајући на неко оподјешње реалне овамо треба уврстити већину тада познатих писатељских „портрета", научне и приповјесне чланке Бриметијерове, неке и дио историјских испитивања о књижевности које су нијесе доктринарне него да историјске, или што је то и главним дјелом Д. Низара. Овакву критику сматрају као књижевну врсту и ја се дјела писци који су само књижевници т. ј. приповједачи и пјесници. Ово тражи од онога који се њиме бави да је много читао, да је памћење, да има ум правилно за умјетничко утисак, одређене наклоности, на биљешке и обичне, изјесну хвалисавост која поможе да се нијеме оцјене модулирају с оцјенама читалачке публике и чега ради она их усваја. Јер књижевна критика је најмлађе мишљење, а она последња само у толико приједе, у колико њих примају и други људи.

Поред критичких огледа ове врсте појавили су се радови о умјетничким дјелима, који ни у чему не личе на поменуте. Када у Француској за времена Реставрације и доцније можемо почетак научне и историјске, многи професори на Сорбони, особито Кузен са XVII столјећа и Вилмен за класике, или своје критичке оцјењивање приложише разматрања о животу и духу оних писаца које они проучаваху, и о обичајима њихова доба. Питање да ли тако и тако дјело вреди или могло је да изазове задовољство или незадовољство остајало је у сјени; но, осим тога, требало је знати какво је било лице т. ј. ум који га је створио, а ум то опет су биле ове историјске т. ј. друштвене прилике, којима је његов умотвор био окружен; да би се овај дјело оцјенио критичар је имао бити или биограф или историк и требао је да проникне у област моралних наука. Истраживања која се овамо почеше бјеху готово одмах подијељена међу Сен-Бевом и Тином: један бјеше биограф који је у писцу гледао само шта је његова лична особина. Такав је данас Емил Шерер. Други је био критичар — историк или тачније да речемо критичар — социолог, који у књижевности изучава доба које га је он представиоа. Овим су путем пошли насиље Месјер и Дешанел.

Методу које се држаше Сен-Бев и којој ћу ми имати пред очима довољно се огледају у његову чланку Chateaubriand jugé par un ami intime (Шатобријан у оцјени пријатеља), који је штампан у III свезци његових Nouveaux Lundis (Нових Понедјељника). Сен-Бев вели да он не може оцјенивати дјело „а да не познаје и човјека који га је написао". „Он мени — у јуну 1862 год. — што се мораду науке, које још није имао треба срећене, мјесто тако рећи у мојој, зато треба да ствари које се критиком баве имо уређених подобности. Имају ли се једном ове подобности, онда треба, да би се упознала с писцем, да се извјестимо о његовој непосредној отадбини, о његову народу, о родитељима његовим, тако његове подобности изводимо из подобности његових предака. Кад се ово учини, онда треба направити другу пробу (contre épreuve) с подвојима овамо забраним испитујући карактер браће, сестара потомака овог писца зато оцјенујемо. За тим даљне истраживања о његовом дјетињству, његову васпитању и надаље о књижевним друштвима чији је члан у почетку био. Овдје се Сен-Бев опет враћа на двосмисленост почетка, и одједном вели: „Свако дјело, које је овако испитано и са свог гледишта изучено, можете је поново било постављено у свој оквир и окружено свим прилицама у којима се оно појавило, добија потпуни свој смисао, и историјски и књижевни... Пити у историји књижевности и у критици учити (т. ј. служити се индуктивним методом) изгледа ми да је данас пријеко потребно и да је то једна од прних увјета при оцјени". Сен-Бев даље развија мисао исказану у овом другом чланку реченице, и свјетује над оцјенујемо живот писца да га упоредимо с његовим противницима и његовим ученицима, да разјасњујемо разне стране његова стаања, да тачно обиђемо његово мишљење, о којим предметима од оштег значаја, најзад да уврстимо изложимо његову моралну природу у тачној и јасној формули.

Могу се примити под Сен-Бевом данје врсте истраживања које он мијеша и прописује. С једне стране он хоће да оцјенујемо писца и да критикује онако како смо ми раније називјестили говорећи о обичној књижевној критици. С друге стране он хоће и да ти исти без обзира на естетичко задовољство, које могу дати његове књиге. Тога ради он се дође за објести многе чињенице које су могле утицати на умни развитак књижевног писца т. ј. физичку средину, наслеђе (раније рођење) и васпитање. Но прије но ја ово ја мислим да

према данашњем стању науке, ови чиниоци обиљежени и показани на масу на коју се може примјенити какви год полјски утицај прије исправимо и с мало радње на формирање писаца и да поврх тога они имати увјерљиву снагу умјешају ма у чему вриједност ономе што су они (т. ј. писци) могли створити.

Тен је ушао у братину свјесан јасан и моћан принцип: пун темељитог научног знања, вриједан свог на широко упознавање, тако и на тријезно испитивање појединости, задахнут новаторском смјелошћу, он је критику увелико увиредио и дао јој је знаке, да буде или да твори дјела и писце о којима говори. Само то, што се он њима баш, њему изгледа да довољно показује да их он сматра као вјешта или значајна, и пошто се једном његова пажња или његова дивљење зачеди, он се даље да решава даље проблеме, које он види у књигама и умјетницима: прва је, шта стоји писац према свом дјелу, друга је шта стоји писац према друштвеној цјелини којој они припадају, питања она и богата које је Тен при примјетио и расправљао у својим најважнијем дјелима, L' Historie de la littérature anglaise и La Philosophie de l' art.

У предговору овог дјела Тен објашњу да је његова метода неки врста дијелативе. Служећи се може он предмет књижевних дјела на физичкоти човјека које га је израдио, од свога физичкога човјека на човјека унутрашњег, на душу његову потом и на саме узроке овога душевног склопа. Ови узроци, по мишљењу Тенову, леже у укупном физичком и друштвеним приликама у којима живи писац, и које Тен дијели у ове три главне врсте: племе, физичка и друштвена средина и тренутак. На тај начин он оставља међу њима друштвом и његовом књижевношћу „јасан увјерљиве зависности". Сматрајући историју или грану психологије и јасно говорећи да је од њу историјских сљедећа доба најважнија књига и од њу књига посвјешћивања или она која има највећу књижевну вриједност. Тен долази до ове одлуке у његову предговору који упрстио главне ову суштину његове системе: „Је се јасан да оним историју неке књижевности и у њој да тражим психологију тога народа". То је његова опште теорија: он се позива врста на једну посебну тачку своје теорије у првом дјелу Philosophie de l'art, у којем он говори о утицају на умјетника историјске и друштвене средине у којој он живи оснивајући на страну његово порекло и његову отадбину. Овде Тен мјеша нам ће учешће које умјетник прима у животу својих савременика, његова или такође главних црта његовог душевног склопа, његово слушање свијета, његово обиљежје на пријем који се чини његовим дјелима, — јасно ће ово то поручити у његовом уму тешке што се мало подудараја с оштим карактером његова доба, или ће га бар спријечити да их осјећа. И ову и претходну теорију Тен се стара да их дјелимо у примјени. С тога он и поручиша да пажде особити дух енглеских писаца из уређених душевних особина англо-норманског племена, с тога ће грчко вјаротво, холанско и фламанско сјајно ставо њему се чини да тачно представљају осјеће и опште којима они припадају.

(Свршиће се.)

(Нова књига.) Примили смо на прикиз:

Иларион Рогановић архијерејски бродски митрополит, записе Дионисије Миловић управитељ манастира Бјеле. (Прештампано из „Српског Сјемоа" за г. 1891.) У Н. Саду. Штампарија А. Пајевића 1891. На осмини, 46 страница. Цијена 15 новч.

Босанске оманије, прештампано из „Сриобрана". У Загребу. Издање српске штампарије 1892. Петитом 441 новчића, 182 страница осмине.

Ово је једно мало радње мјешта стручњака, који располаже мушнијем податцима и дијелима или и потребитијем знањем и посматрањем Босне на доба прије окупације и данас.

За то би требало да прочита ову књигу свак, но жели да се поближе упознаде са економијомСетањом Босне и Херцеговине и са њиховом управом.

Eine Perle der serbischen volkspik aus dem IV Bande der serbischen volkslieder des V. S. Karadžić metrisch in das Deutsche übertragen von einem Serbe, mit beigegebenem serbischen originaltexte. Neusatz, verlagsbuchhandlung & Buchdruckerei A. Pajević. 1893. Цијена 50 новчића.

Ово је опет лијепа народна пјесма Вукашинова и почетку буде пјесмуну дјевојке:

Боже чини, чуда остваруј!
Да се Бошо не ожени Србиње,
Но Србиње нека за пријеко.

У уводу преводилац доноси кратке податке из живота чувеног српског борца Филипа Вишњића. Преводилац каже да је добар, а тијем је преводилац учинио лијепу услугу нашој народној књизи, па нека чине сви они књижевници, који отпјевају наше народне и књижевно благо на туђијем

јешњима особито народним, с којима смо у додиру.

(**Листови.**) Примила је III свеска Прогијете са овим садржајем: 1. Хришћанство од Ј. Суботића; 2. Прикасна бесједа. Недробица сдоно при потребу високопречасности о. Рафаила, архимандрита манастира Високијех Дечана, и Митрополита Митрофана; 3. Високопреосвећени Палладије Митрополит петроградски иladожски од Ф. Радичевића; 4. Свети Јована Златоустог шест књига о свештенству. Преводи са грчког Ј. Вучковић; 5. О Врашњинском манастиру од Ф. Радичевића; 6. Историјска биљешке о Кастриотима, писе Митар С. Вукчевић; 7. Народно благо.

(**Трговински Гласник.**) Лист за трговину, радиност и слободњаштво, орган београдско трговачке омладине. Излази три пута на недељу, а цијена му је нашој Србије на годину 20 динара. Ми овај лист можемо најтоплије препоручити као један орган а образовање трговачке омладине. Претплата се шаље уредништву листа у Београду.

(**Босанска Вила.**) Уредништво „Босанске Виле" пошљем године обратило је овим ријечи читаоцима:

Хтјели, не хтјели, нијесмо ваљда завршити ову годину прије јесе и лепше, јер до јесе нијесмо тонити видимо да нити се може нити има остале, а задавити и даље у дуг нијесмо се нуд. До сада нам забави, сад помислимо, нијесмо лијепо бијеше пошло у првој половини године. Ни мало се не кајемо, што смо покренули, да лист излази три пута мјесечно, а под старом цијеном и иако нас сваки број стајаше преко 120 фор. Велики број претплатника, који је порастао преко 2000, користио је „Вилу" толико, да је могла с почетка и тачно излазити и покрити све прилике трошкове око штампе и експедиције. Ни не само то, него се надасмо, да ћемо моћи друге године и четири пута излазити у мјесецу, а ускоро и шјесту. Ако што смо и мислили и желели учинити. Али, што не воле: „Цијанину се не да писати", те ни нашој „Вили" људски напредовати. Нагла и неочекивана смрт нашег најпрегнутијег сарадника у Београду наиходила је листу тешко, да је изгубио много претплатника, јер замјенила покојном Карићу не могосмо наћи. То нас је много помело, а уз то још претплата са других страна неуредно долази, особито у ово потоња доба, па с тога и не могосмо излати ни 30 бројева већ нам ваља завршити са 30. Но будућност је пред нама, добро је с се могло и говорити нијесмо седам година, па ваљда нијесмо ни седам родних и оскрћетних, па да „Вила" живи и по доста боље и веселије него до сада. Ми смо увјерени, да ће „Босанска Вила" увиријеђ све боље и боље напредовати. Одрабрени смо чврсто надом отварамо претплату за нову 1893. годину. Колико ће пута излазити „Вила" зависи од одазива, а надамо се, да ће лако моћи опет поједјетати три пута то јест свако 10, 20, 30 дана у мјесецу. Цијена остаје стара, т. ј. 4 фор. Први број издаћемо раније, не би ли до другог броја могли бар приближно знати, колико ће бити претплатника.

А сад растајући се са читаоцима у овој години, молимо их, да нам опросте, с ако смо сиромаси броја у овој потоњој четврти. Ако се можемо радо би то нијесмо нијесмо сјајном у новој години. Уз то најсрдачније захваљујемо господи сарадницима и пријатељима, који нам, као вјерни пријатељи „Босанске Виле", пружише руку братске помоћи. Молимо их, да нас и на даље не заборави, јер нам је помоћ њихова врло нужна. А уз старе пријатеље надамо се стећи и новијех.

Оплакујући што небога одиђе у новој години и опет радо устајемо, свакоме сиромаху у Босни и Херцеговини на свако нот претплатника шести примјерак бесплатно сваки овоме сиромаху, који нам окружи означи. Но другим пријатељима дајемо тако исто свима једнакјести. Из Далмације надамо се бољем одазиву, јер тамо је „Вила" врло мало распрострањена.

Србадије, помозите, нашо дјеци цијенити српску књигу и српску просвјету! Одазови се овоме једном српском забавном листу у Босни и Херцеговини! Одазови се листу, који сва српска штампа тако лијепо поздравља и цијени! Сиромашет нам не допушта и да пошаљемо писма појединим врлим књижевницима српским, онда би тек увидјели, колико вриједи, колико је нужан и корисан овај српски лист за нашу милу отаџбину! Србадије, ти тебе је срамо, ти то можеш учинити!

У Сарајеву, децембра 1892.

Уредништво „Босанске Виле".

(**Позив на претплату.**) Управа „Српског Привредног Друштва" рјешила је у сједници своју од 14 ов. м. на основу чл. 2 и 21 друштвених основних правила:

1. да се за друштвени орган у 1893 **годину** лист „Привреда", који ће при-

станку његовог садашњег власника прелазити у друштвену својину;

2. да се лист издаје у мјесечним свескама од најмање четири штампана табака;

3. да му буде годишња претплата 12 динара, а за друштвене чланове 6 динара.

4. да се потписати у име Управе уређују.

Примајући потпуно сву тежину и замашност одговорности коју нам је у дио пала Управним повјерењем, ми нећемо пожалити труда, да најсавјесније одговоримо својој дужности, уређујући лист у духу друштвених Основних Правила, а трудићемо се, да му сачувамо и по могућству још и проширимо одлично добро име, које су му до сад чинили част. Но ми ћемо овом свом задатку моћи одговорити само тако, ако нас пријатељи српске привреде књиге згтеду усрдно потпомоћи, радећи што је више могуће, на распрострању листа међу оне, којима га Управа „Српског Привредног Друштва" намјењује.

Ми у овом погледу апелујемо на овом мјесту на друштвено повјерење, а на тим и на све остале пријатеље „Српског Привредног Друштва" и молимо их да се заузму, те да што више претплатника саврше на „Привреду."

Претплата ако тонјем Управином рјешењу стоје: а) за Србију, за друштвене чланове шест динара, за нечланове 12 динара годишње, б) за остране земље 10 динара или 7 фор. годишње. Сваудачи претплате, који пошесу друштвени повјерени добијају десети примјерак на дар. Претплата и све што се односи на отправништво листа молимо да се шаље друштвеном благајнику г. Душану Димитријевићу експедитору у Београду.

Рукописе и све што се односи на уређивање листа треба се слати на адресу једног од подписаних или на: Уредништво „Привреде," Краљ Милановa ул. бр. 54; а ту, молимо, да се шаљу и новине и листови у замјену или и књиге на приказ.

Тукиидан, 1892 год. у Београду.

Јов. Атанасијевић. Др. Мих. Р. Весић.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиња, 8 јануара

(**Нова година.**) По старине обичају и ове године весело је дочекана нова година у Цетињу. У Свијетломе Двору у горњијем просторијама били су поштени чланови дипломатског тијела и неколико придворне господе с госпођама, гдје је била игранка. У доњијем просторијама пак били су позвани на сједанак сви државни великодостојанственици из мјеста и из унутрашњости са свијема командирима, потикомандирима, официрима и капетанима, што су били на Цетињу. Непред поноћ гости су посједали за пуне трпезе једног јела и разног пића. Кад је ударило 12 сати, почели су топови пуцати са табије, а Његово Високанство Кнез Никола дође се пуном чашом у руци и честита Црној Гори нову годину са жељом да јој нова година донесе свако добро и срећу. Овој дирљивој честитци добрих Отца Црне Горе одазвала се многобројна скупштина приговорјенјех главара бурнијем нијодушевљенијем кличем: „Живио Господар!" а војничка музика одсвирс народну химну. За тијем одма Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан подиже чашу у здравље Његовог Високанства Кнеза, које здравицу пјева ново одушевљено клицање: „Живио Го подар!" — Тако се исто и у горњијем просторијама дочекала нова година са истијем манитинцима, гдје се и послије тога пјевала игранка, која је трајала до преко једнога сата послије поноћи. — За пријеме ове вечере Његово Високанство наредило је предати г. пук. Ахмет Фемибегу шаховс прног степена Даниловa реда, које високо одликовање симпатичноме пјерсо-отоманскоме пријатељу сви присутни најрадосније честиташе. —

Сјутрадан је била архијерејска служба у катедралној цркви са благодарењем у присуству Његова Високанства Господара Кнеза Николе, домаћијех великодостојника и главара из унутрашњости. Послије службе су топови пуцали и пред Свијетлијем Двором војска музика свирала. У великом дворском салону чекало је дипломатско тијело, које је Н. Н. Високанству честитало нову годину. За тијем су Н. Н. Високанства примали честитања државнијех великодостојника, чиновништва и представника грађанства.

(**Из Митровдоље.**) У недјељу је Његово Високопреосвештенство госп. Митрополит Митрофан имао високу част, да дочека на објед Његово Високанство Кнеза Николу са Његовом Свјетлости Престолонаслједником Кнезом Данилом и Његовом Свјетлости Кнезом Петром Карађорђевићем. Јоп су били позвани сви наши великодостојанственици као и нека одличнија господа из мјеста, а такође и из унутрашњости. Објед је трајао до близу двије уре у интимној фамилијарности која је трајала занимала.

На Богојављење, послије архијерејске службе било је свечано водосвећење у цркви у присуству Његовог Високанства Господара Кнеза Николе, Његове Свјетлости Кнеза Петра Карађорђевића и државнијех великодостојника. На воду се није могло литијом изаћи због великог снијега, по ком се једва путања прокрчила до цркве. Послије цркве свечаности Његово Високопреосвештенство г. митрополит Митрофан са свештенством одио је у Свијетли Двор с подјелом, па у Дворац Н. С. Престолонаслједника и Кнеза Петра Карађорђевића.

(**Из Подгорице.**) Из Подгорице нам пишу: Тахир Паша је дошао из Верића у Подгорицу 2 јануара и био је дочекан од стране властих и народа све три вјере са највећим почастима. Мноштво народа и коњаника пратило му је на сусрет. Власти су га мјесне по обичају поздравиле, и све му почасти одушевљено указале. За пријеме његова бивања у Подгорици био је младин гост. — И јучер је продужио пут из Подгорице у Туђи, и испраћен био са истим почастима као што је и примљен.

(**Одликовања.**) Његово Високанство наиходило је одликовати Његову Преузвишеност г. Ахмет Фемин Бега намјесника и опуномоћеног министра царско отоманског при нашем Свијетлом Двору I вјем степеном Данилова реда; г. Митра Бакића нашег отправника послова у Цариграду II вјем степеном Данилова реда: г.г. Алексеја Сергијевића Суворина уредника водећег листа „Новог Времена", Јосифа Константиновића Потовића, уредника листа „Новости", Дра Ф. Гемелјуса уредника листа „St.-Petersburger Herold"-а, у Петрограду и г. Бајо Гардашевића нашег пограничког комесара III вјем степеном Данилова реда; а г. проф. Роберта Толингера, г. Наумбегу секретара царско-отоманског посланства на Цетињу, кап. Вукашина Крушкина из Лежеје, Михајла Божовића из Лијеве Ријеке, кап. Вукосава Ранчевића из Високијех, и Зарију Вуковића, учитеља из Високијех IV степеном истог реда.

(**За сиромахе.**) Г. Антон Вернер, трговац бечки, витез ордена Данилова, послао је преко г. Ђока Матановића, двадесет дуката златнијех, за сиромахе народа Цетиња. — Ови су новци предати г. Томашу Вукотићу, управитељу престолонице, да их подјели сиромасима по жељи дародавца, које му се овијем топло благодари.

— Имамо да забиљежимо још један лијепи чин хуманитарности. Г. Владимир Ристић, ординас официр, на своје крсно име Јовандан послао је у тамницу свијема тамничарима објед и сиромасима је дијелио обилну новчану милостињу.

(**Снијег и Студен.**) О Васиљеву данди пашао је приличан снијег, па се 2 и 3 јануара спустила температура до 20 степена Реомира испод ништице. За тијем је на водопривне опет освануо велики снијег, на отвореном-пољу висок метар и 20 цент., мало мањи од онога прошлогодишњег. Сада је опет завладала велика студен — сада, кад ово пишемо на 10 ура пред подне термометар биљежи 12 степена Реом. испод ништице.

(**Пошта.**) Пошту нијесмо примали ни отправљали цијеле ове седмице. Јучер су тек пошли 20 војника да пропрте пут до Његуша пред поштом, и данас је чекамо. Поштанска свезе с Варом преко Суторимана није се прекидала; такође ни с Подгорицом, па је пошто по свој држави велики снијег пиљуо.

РАЗЛИЧИТО.

(**Српске школе у Солуну.**) Г. Д. Поповић Србин из Охрида а настањен у Солуну, учинио је лијепо и племенито српско дјело и жељом довијао да дубе свој народ и да не жали ни труда ни трошка да се одуши мој, коме је послије Бога највише дужан свакі човјек — својој мајци домовини. Пошто је Солун врло мноа трговачка свезе са Балканом, те је од велике потребе, да се тамо што више шири српски језик, нарочито а тога, што ће у послиједње вријеме, послије жалосничке косе Србије постала солунском тргу најближа од свих суусједнијех држава, те су с незнања српскога језика многе трговци приморани чинити уговоре на туђем језику, г. Поповић се рјешио, да отвори српску школу. Али мета је у овом племенитом подухвату руководила и друга намјера. У Солуну је много Срба, који морају своју дјецу шиљати у туђе школе и тамо се мало по мало одвраћују. Да томе стане на пут и да учини велике користи српској трговини он се обратио турским властима с молбом, да му допусте отворити српску трговачку школу, у којој би српски језик био настављан, а учило би се и писати и фиранцуски и турски. Власти су дозволиле. Г. Поповић свим жаром српског одушевљења прегнуо је, да ово своје дјело и оствари, те сам иструјући много новаца и помоћу осталих Срба у Солуну отворио је и дочекао остварену своју замисао. Школа се отворила! Овај лијепи глас из Македоније поздрављамо и желимо успјеху дичном родољубу обраћајући нашу свијех нашијех чувствујех Срба на овај свијетли примјер брата из Охрида, да виде и да се угледају, зад је српске дубови, зада је воде и мора, колико појединци могу да користе Српству. Али ако што нас ова вијест весели, весели нас и предусретљивост грчке штампе, која се о родољубу овог брата Србина најлепшијем изразила, те која пријеђе, да је од потребе да Срби у Македонији подижу шта више српских школа, а да се не губе и не одрођују млади Срчади. Уважени грчки лист „Македонски Фор" донио је о томе врло лијепи чланак, хвалећи г. Поповића и изражавајући се о нама Србима врло симпатично. Тај лист свакако између осталог пише у свом лијепом чланку: „Ми се свим одобравамо оснивање једне такве школе. Г. Поповић мислимо, да многи од његових сународника, који су овдје, било стално, било привремено настањени, своје синове васпитавају на туђем језику и по школама туђих народа, па ако је, да се та дјеца васпитају на лијепом матерњем српском језику." Хвала г. Поповићу, а хвала и једноврсној браћи Јелинима на племенитим осјећајима. Дао Бог, да се и у напријед Срби и Грци буду увијек лијепо лијепо, признавајући један другима узајамно права и бранећи их, па ће туђег увијек што прије и што лакше нестати са Балкана! („Бакалаврин".)

(**Витлејемска звијезда.**) Још од најстаријех времена труде се научници да објасне појаву витлејемске звијезде, која је одвела источне мудраце пред Христову колијевку. Кеплер је био прво од научара, који је назирао у овој појави витлејемске звијезде конјункцију (приближавање) Јупитера и Сатурна, па је чак и рачунао зад је могла бити ова конјункција. У најновије вријеме витлеоски научник Ј. Х. Стоунер студирао је конјункцију Венере и Јупитера (4 фебруара ове године) и тако рачунајући ове конјункције у назад прорачунао да је била врло сјајна конјункција Јупитера и Венере (зорњаче) И. маја 6. године прије Христа по хришћанском рачунању, пот се је дана примјетити морала врло сјајна звијезда пред зору — ова двије звијезде у близу. — И према томе рачунају нада овдје те године и рођење Христово. Како се опет зна по бољемству хришћанском да је Христос разапет у петак за пуна мјесеца прије Пасхе, то је могло бити 3 априла 33 год. по Христу, јер од 6 год. прије и 60 по Христу није нас ни један пун мјесец у петак, до 3 априла 33 год. По овом рачуну онда је Христос разапет у 33 години живота, ако се прими овако објашњење витлејемске звијезде. —

(**У школу!**) Панчевачки „Вјесник" пише: Овијех дана слушао је чувени мађарски публицисте и хрватски „Пестер Лојд", Мајк Фаја, знаменитостанишњу своје хрватовачке. Пресјела је испа- ла тако свечано, да се морао и сам

јубилар наследнити, јер честитања и поздрава на и позлови бјеше туђих. Но не ово „браћу Србе“ најинтересантније је то, да су на банкету, приређеном у почаст слављенику, осим министара и другихललица биле и опозиционе личности наступљене. А шта би се у нас радило, да би случајно „Застава“ тако што славила, или „Врлина“ или, рецимо, „Наше Доба“? Ми бисмо у најбољем случају помијали са собом сврдла, да вадимо један другоме очи. За то и ти срски народе, и ви српске уредници, у школу под Мађара, у школу!

(Даљи владалац). Влада републике Бразилије у Америци сазвала је са једним дневним друштвом уговор по којему се ово друштво обавезало, да кроз 10 година доведе из Јевропе у Бразилију 1,000.000 пољопривредника и обртника, и то тако, да друштво мора сваке године набавити на мање од 100.000 а не мање од 50.000 Европејаца. Разумије се да ће овде имати тога друштва обилазити ово крајеве Јевропе, да би прибавили поједине послове. Мало је да ће доћи и у наше крајеве, а тога хоћемо да још за времена напомемо, шта је у ствари, да ми се бар и моје Србе повјеровамо и прекаримо их. Још прије 20 година из Јевропе, нарочито из Њемачке селили су се људи на хиљаде у Бразилију; али ти су неодољиви вјетрови дијелом тамо и увијали усиред пеодреме климе; који нису умирали ти су улазили у масе бездушних тамошњих подузетника, који су их научили на немилосрдне начине. Кад се године год. 1885 и у Бразилију прогласила слобода Цркве и тако и опет постало радника, подузетници су употребили све силе, да набаве радника из Јевропе. Њихови агенти овдје су најјаче обилазили Подуну и помоћ им је на руком да одведу у Америку много Подуна. По послије неколико мјесеца, тако су се ови Подуни били настанили у Бразилији, допрли су у Европу страшни глаголи о њиховом жалосном положају. Управитељство њемачког листа „Позенски Курајер“ није могло часто да ијерује страшотама, о којима се говорило, и да се увјери шта је у ствари, послало је у Америку свог нарочитог извјештача. Извјештач је отишао и све видио на лицу мјеста. По његовом извјештају: Сваки ко Подуна увести у најгоре робовлаштво и скоро умијетна. Тако су ови људи живјели и тако се с њима поступало. Подуни родоубца на то закочише и спуштају новце да опет нас људи врате натраг, као што су многе вратили, а многи су и погинули. На то је Аустро Угарска забранила даље исељавање у Бразилију. Сада на мјесто ових подуна траже бездушни бразилијанци подузетници друге, и на подјелјано на времена ово Србе, да се не даду обманути на лијепим ријечима и обећањима, јер их у Бразилу очекује или робовлаштво или смрт. („Бановићевина“.)

(Отмица у Цариграду). Из турске пријестонице пишу: Недавно је ова Пера била веома узрујана због поступка једног грчког свештеника. У француској дјевојачкој школи у главној улици Пере бјеваху до скора двије сестре од 14 и 12 година, шћери неког Маријанца Тодора Георгијадеса, који је као аустриј дошао у Цариград, те временом постао милијунац. На врхунцу своје среће умрије Георгијадес као удовац, а двије шћери његове добише за тутора ујака Севастопулоса, опће уваженог трговца у Цариграду. Да се тутор путарице досјетио многих рођака, који радо хтједоше да продобију сирочад или примају њихове милијуне под своје заштите, даде обојице куће у горњу француску школу. Али то не могаше спријечити, да се поједа ова или она родица овдје не походи. Једне недјеље довезоше се кочије пред школу и неке родице дјевојке гђе. Маврогордатос пријеђе се управитељици молећи с молбом, да би обојице куће могла повести собом само на викендан старије по имену Катерине прославити у породичном кругу. Управитељица на слутећи нешто зла пусти куће, а кочије их одведоше у предграђе Пе�, гдје је у једној кући било све за вјенчање спремљено. Овдје ђак Катерини на брзу руку представисе г. Вервенија, другог тајника овд. грчког конзулата, човјека којега је дјевојка само једаред негдје видјела. Вервенија бјеше у униформи са орденима на прсима, што се младојем куриру веома допаде. Гђу Маврогордатос није мало труда стало, да наговори дјевојку, да се заручи са г. Вервенијем па и одмах на мјесту вјенча, тобом доз се не би отрцати тутор помјешао у ту ствар. Тако и би. По вјенчању отпути се Вервенија са својом младом женом у „Hotel Royal“. Тутор дознавши истом сутра дан за ову отмицу и вјенчање, уложи одмах протест код грчког конзулата и васељенског патријарха против овог самовољног вјенчања његова штићеница, али није могао да пошаље да му се дјевојка врати назад, сувише вет не хтједе на ово мјешати куре да шиба. Под изговором да је кћерка болесна није хтио на захтјев грчког конзула да ју врати, на што је онда турска полиција опколила кућу и извијала одраву здравицу куру те ју предала тутору. Међу тијем је Вервенија мислио, да ће боље онда по њега да се уклони из Цариграда, те је са својом младом супругом нагло отпутовао у — Атину.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

ПАРИЗ, 1 јануара. — У камари је Хубард рамно интерпелацију о опћијем изборима. Послије говора Риботова, који је рекао да ће република с повјерењем изаћи пред изборе, али у овом часу да то није могуће, када вада пустити праву да своје врши, камара је прешла на дневни ред са 123 гласа већине.

БЕРЛИН, 1 јануара. — Каприви је изјавио у војном одбору да је по свој прилици склопљен војнички уговор против тројног савеза, у сваком случају против Њемачке. За то Њемачка мала да стоји на обраду. У Француској није искључена диктатура.

ПЕТРОГРАД, 2 јануара. — Нат је именован за министра финанција а Кривошејин за министра комуникација.

БЕЧ, 3 јануара. — Цар је примио Катарину у полужој удјелби.

ПАРИЗ, 3 јануара. — Нешиност Жил Роша, бившег министра, сасвијем је доказана.

РИМ, 4 јануара. — Гиро је пресјено.

ПАРИЗ, 4 јануара. — Сенсационисник „Будапешти Хирлап“ ушисе је због клевете против Морешхајма. Рибот је дао Морешхајму задовољштину што су два француска листа поту клевету сопћила Рибо је посјетио Ресмана, италијанског посланика, да му изрази сажаљење због увриједе нашијеме његовом претходнику. Један њемачки дописник је протјеран. Један италијански сјутра ће бити протјеран.

ВИОГРАД, 4 јануара. — У крвавом сукобу у Кочелеву било је наше мртвијех и рањенијех. Многобројно апшење. Милош Богдановић, бивши заступник, ушисе је због велеиздаје.

КАЈИР, 4 јануара. — Предстоји промјена министарства.

РИМ, 5 јануара. — Гиро је јучер пресјено из Сивреме.

ПАРИЗ, 6 јануара. — Лесепс, Коту, и Фонтан изјавили су пред судом да друштво панамско није имало никад никакве везе са иностранијем посланствима. Буржоа је изјавио у камари да је издат налог да се Артон ухапси. Такође ће и Хери бити позван пред истражну комисију. Уредник „Н. Времена“ и Татишчева протестирали су против сумњичења руске штампе.

ВИОГРАД, 7 јануара. — Професор Јован Ђорђевић именован је за министра просвјете.

ПАРИЗ, 7 јануара. — На панамској расправи државни тужилац тражи осуду свијех управитеља са Фердинандом Лесепсом.

ПЕТРОГРАД, 7 јануара. — Цар одговарајући на честитања града Москве, рекао је да ће ова година бити година мира и добростања за Русију.

КАЈИР, 7 јануара. — Министар енглески протестирао је против именовања Факрипаше за предсједника министарства. У Кајиру и у провинцији влада узбуђење услијед промјене министарства.

КАЈИР, 8 јануара. — Криза је рјешена. Кедиве је именовао Ријапашу за предсједника министра, на мјесто Факри-паше. Остали министри остају.

ПАРИЗ, 8 јануара. — Девел. је изјавио у камари на дотичну интерпелацију, да је увјерен Вадингтона, да тражи разјашњења, за што је енглески аршин пресиј на Египетске Кедиве. Француска би мирно, да не би никакви покуша нашкодио аутономији Египта.

РИМ, 8 јануара. — Потписана је конвенција по којој банка емисија и банка римска сливају се у банку италијанску са главницом од 300 милиона. —

ПАРИЗ, 9 јануара. — По договору француске и енглеске владе сљедило је именовање Ријапаше за предсједника министра египетског. У камари је одбијен предлог, који је тражио да се укине посланство код Ватикана.

КАЈИР, 9 јануара. — Званично је публицирано именовање Ријапаше за министра-предсједника и министра унутрашњијех посла. Остали министри остају.

РИМ, 9 јануара. — Гувернер римске банке Талонто и благајник Лагарини ухапшени су.

ВИОГРАД, 9 јануара. — Потврђује се глас о измирењу бившег Краља Милана са Краљицом Наталијом. У Неготину било је обилнијех исједа при опћинскијем изборима. Војничтво је успоставило ред.

ЛОНДОН, 9 јануара. — Ушисе је Корнелијус Херц ушисе захтјева Француске, да се изда.

СОФИЈА, 9 јануара. Кнез Фердинанд кренуо је пут Беча и Минхена.

Г. Г. Издателямъ и Редакторамъ Журналовъ „Новое Время“ и „Нива“ въ С.-Петербургѣ.

Обществомъ Цетиньской Читальни, получая безплатно въ теченіи малыхъ послѣднихъ десяти лѣтъ (съ 1883 года) Ваши поименованныя изданія, въ своемъ годовомъ собраніи, происходившемъ при концѣ года, по примѣру прошлыхъ лѣтъ, вновь своимъ всенепремѣннымъ долгомъ и поручило свою Правленію выразить Вамъ его общую душевную благодарность за столь цѣнный даръ.

Исполняя порученіе Общества, Правленіе не можетъ не добавить, что даръ этотъ, по вводя Общество въ расходы, содѣйствуетъ ему въ удовлетвореніи его насущной потребности — слѣдить за литературою, наукою и политикою по русскимъ органамъ, которые пользуются между такимъ высокимъ уваженьемъ.

Цетиньe, января 1 года дня, 1893 года.

Предсѣдатель Общества
чл. с. с. Др. Н. Милиничъ.

Секретарь
Г. Перовичъ.

ОБЈАВА.

Број 1.

Даје се свакоме на знање, да Државна Каса неће, **од 1-ог Априла 1893**, примати више ни **комате сребрне** од **два фиорина** а. вр. ни **комате четвртине од 25 новчића**, сребрне.

Цетиње, 1 Јануара 1893.

МИНИСТАРСТВО ФИНАНЦИЈЕ.

ОБЈАВА.

Суд општине ове Вароши пошто је кућу преваљуженог Машана Ђуја Новић Марковића 20 октобра ов. год. на јавну продају, — но пошто ће није нико пријавио за одређено вријеме продаје, да кућу купи, то се поново износи на јавни пазарат исте куће, с роком до 15 јануара 1893 год; којег ће се дана потписати куће помудиоцу најјаче пијене.

Цетиње, 14 децембра 1892.

Број 688.

Из канцеларије:
УПРАВЕ ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

(3—3)

ОБЈАВА.

Пошто Јелто Вулетић, ов. становник, није био у стању исплатити дуг г. командијера Стевана Матановића од 300 талијера, по таксираној пр знаници, то се по суду ове Управе, од 12 ов. мјесеца. Бр. 685. коју је Велики Суд својом наредбом од 16 децембра тек. год. Бр. 2629 одобрио, износи кућа Јелта Вулетића на јавном пазару, као залога г. Матановићу за исти дуг.

Кућа ова налази се између куће Н. Св. Кнеза Петра и друге куће Јелтове у којој стоји: дуга је метара 10 и 24 центим., широкатница, на доњем боју имо једну камару и магазин, а на горњем боју 4 камаре, позади куће теју.

Ко би желио поменуту кућу купити, нека се обрати потписаној Управи до 22 јануара 1893 год., којег ће се дана продати у власништво понудиоцу најјаче пијене.

Цетиње, 21 децембра 1892.

Број 702.

Из канцеларије:
УПРАВЕ ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

(3—3)

ОБЈАВА.

Услијед изјаве Нићедима Л. Мијанића, становника овдашњег, да нема чим, осим кућом мирити своје дугове и пристајући, да се његова кућа јавним путем продаје на намиру његових дужитеља, — са овим износи се кућа Мандића на јавну продају.

Кућа се налази у пазарној улици ове Вароши; између кућа: Петра Б. Пемовића и Драга М. Мартиновића. Је шкопатиште, дуга метара 6. 50 цент., има једну велику камару и портиц.; поред куће друга је кућица — моја нетој припада — у којој је кужина и и једна камарица.

Ко би желио ову кућу купити, нека се пријави овој Управи до 22 јануара 1893 године, којег ће се дана кућа подносити онome, који најјачу пијену понудио буде.

Цетиње 22 децембра 1892.

Број 701.

Из канцеларије:
УПРАВЕ ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

(3—3)

ПОШТАНСКЕ БИЉЕГЕ.

Са најбољом пријеном купујем сваку количину биљега: бугарских, српских, црногорских, румунских, турско бугарских са лавом, турских, грчких и лесантинских; такође и старе биљеге, отворене писме, новце, стране, ранијe биљеге итд. Све отворене понудите ми и плаћам одмах повратном поштом.

Budapest (Hongrie) **A. Weiz.**
Váczi Körut 4. Commerce de timbres.

(2—20)

Уредник Др. А. Томановић. Издавалац: Држ. Штампарија. У ов. ц. држ. штампарији.